ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 3ης Μαΐου 1994 *

Στην υπόθεση C-47/93,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τη Marie Wolfcarius, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, και τον Θεόφιλο Μαργέλλο, δικηγόρο και λέκτορα του Πανεπιστημίου της Πικαρδίας, ο οποίος έχει αποσπαστεί στη Νομική Υπηρεσία, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Γεώργιο Κρεμλή, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

προσφεύγουσα,

κατά

Βασιλείου του Βελγίου, εκπροσωπούμενου από τον J. Devadder, διευθυντή διοικητικών υπηρεσιών της Νομικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Εξωτερικών, Εξωτερικού Εμπορίου και Συνεργασίας με τις Αναπτυσσόμενες Χώρες, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την Πρεσβεία του Βελγίου, 4, rue des Girondins,

καθού,

που έχει ως αντικείμενο να αναγνωριστεί ότι το Βασίλειο του Βελγίου, διατηρώντας σε ισχύ νομοθεσία που αφορά την εκπαίδευση και οδηγεί σε διακρίσεις σε βάρος των σπουδαστών που είναι υπήκοοι άλλων κρατών μελών, πλην του Βελγίου, αναγόμενες αφενός στην πρόσβαση στα ιδρύματα επαγγελματικής εκπαιδεύσεως και αφετέρου στις προϋποθέσεις αποδόσεως των πρόσθετων τελών που κατέβαλαν αχρεωστήτως οι σπουδαστές αυτοί, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 5 και 7 της Συνθήκης ΕΟΚ,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. F. Mancini, πρόεδρο τμήματος και προεδρεύοντα, J. C. Moitinho de Almeida και D. A. O. Edward (εισηγητή), προέδρους τμήματος, F. A. Schockweiler, G. C. Rodríguez Iglesias, F. Grévisse και J. L. Murray, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: C. Gulmann
γραμματέας: L. Hewlett, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις αγορεύσεις των διαδίκων κατά τη συνεδρίαση της 15ης Δεκεμβρίου 1993,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 2ας Φεβρουαρίου 1994,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 17 Ιανουαρίου 1993, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, δυνάμει του άρθρου 169 της Συνθήκης ΕΟΚ, προσφυγή με την οποία ζητεί να αναγνωριστεί ότι το Βασίλειο του Βελγίου παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 5 και 7 της Συνθήκης ΕΟΚ, επειδή, πρώτον, παρέλειψε, με το άρθρο 16 του νόμου περί εκπαιδεύσεως, της 21ης Ιουνίου 1985, να απαλλάξει από την καταβολή «πρόσθετων τελών εγγραφής για τους αλλοδαπούς σπουδαστές» (γνωστών ως «minerval étudiants-étrangers») τους υπηκόους άλλων κρατών μελών που μεταβαίνουν στο Βέλγιο με μοναδικό σκοπό την πραγματοποίηση σπουδών στα βελγικά πανεπιστημιακά ιδρύματα. δεύτερον, παρέσχε στους πρυτάνεις των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων το δικαίωμα να αρνούνται την εγγραφή των σπουδαστών αυτών και, τρίτον, επέβαλε ειδικούς περιορισμούς στη δυνατότητα αναζητήσεως των τελών που καταβλήθηκαν αχρεωστήτως από άποψη κοινοτικού δικαίου, καθόσον παρέσχε τη δυνατότητα αυτή μόνο στους

κοινοτικούς υπηκόους που προσέφυγαν δικαστικώς πριν από τις 13 Φεβρουαρίου 1985 και έθεσε σε ισχύ τις εξαιρέσεις που προβλέπονται για τους εργαζομένους και τους/τις συζύγους τους αφενός και τους απλούς σπουδαστές αφετέρου, υπηκόους άλλων κρατών μελών, την 1η Οκτωβρίου 1983, όσον αφορά τις πανεπιστημιακές σπουδές, και την 1η Ιανουαρίου 1985, όσον αφορά τις μη πανεπιστημιακές σπουδές, σύμφωνα με τα άρθρα 63,69 και 71 του προαναφερθέντος νόμου.

2 Όσον αφορά την πανεπιστημιακή εκπαίδευση, το άρθρο 25 του βελγικού νόμου περί χρηματοδοτήσεως και ελέγχου των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, της 27ης Ιουλίου 1971 [*Moniteur belge* (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως του Βασιλείου του Βελγίου) της 17ης Σεπτεμβρίου 1971, στο εξής: νόμος του 1971], προβλέπει τη συμμετοχή του Βελγικού Δημοσίου, μέσω ετήσιων επιχορηγήσεων, στη χρηματοδότηση των δαπανών λειτουργίας των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων. Η συμμετοχή αυτή υπολογίζεται, μεταξύ άλλων, ανάλογα με τους κανονικώς εγγεγραμμένους σπουδαστές. Το άρθρο 27 του ίδιου αυτού νόμου, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 85 του νόμου της 5ης Ιανουαρίου 1976 (*Moniteur belge* της 6ης Ιανουαρίου 1976), ορίζει ότι οι συνήθεις δαπάνες λειτουργίας των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων καλύπτονται από τους προϋπολογισμούς για την εθνική παιδεία, ανάλογα με τον αριθμό των φοιτητών που έχουν τη βελγική ή τη λουξεμβουργιανή ιθαγένεια και βαρύνουν κανονικά τους προϋπολογισμούς αυτούς. Για τη χρηματοδότηση των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων λαμβάνονται επίσης υπόψη ορισμένοι άλλοι αλλοδαποί φοιτητές, και συγκεκριμένα οι φοιτητές των οποίων οι γονείς διαμένουν στο Βέλγιο και ασκούν ή έχουν ασκήσει επαγγελματικές δραστηριότητες στη χώρα αυτή και οι φοιτητές που διαμένουν οι ίδιοι στο Βέλγιο και των οποίων οι γονείς είναι κοινοτικοί υπήκοοι που εργάζονται ή έχουν εργαστεί εντός της βελγικής επικράτειας. Ο αριθμός των λοιπών αλλοδαπών φοιτητών δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το 2 % του συνολικού αριθμού των Βέλγων φοιτητών. Οι αλλοδαποί φοιτητές που δεν βαρύνουν τους προϋπολογισμούς για την εθνική παιδεία συνεισφέρουν στις συνήθεις δαπάνες λειτουργίας του πανεπιστημιακού ιδρύματος στο οποίο είναι εγγεγραμμένοι και υποχρεούνται, μεταξύ άλλων, να καταβάλλουν ένα πρόσθετο τέλος εγγραφής, το οποίο είναι γενικά γνωστό ως «minerval».

3 Ο νόμος περί εκπαιδεύσεως, της 21ης Ιουνίου 1985 (*Moniteur belge* της 6ης Ιουλίου 1985, στο εξής: νόμος του 1985), τροποποίησε τις νομοθετικές διατάξεις σχετικά με τη χρηματοδότηση των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων και τα πρόσθετα τέλη εγγραφής. Πρώτον, το άρθρο 16, παράγραφος 1, του νόμου αυτού πρόσθεσε στην κατηγορία των αλλοδαπών φοιτητών που βαρύνουν οικονομικά το Βελγικό Δημόσιο τους φοιτητές που έχουν την ιθαγένεια κράτους μέλους της Κοινότητας και είναι νομίμως εγκατεστημένοι εντός της βελγικής επικρά-

τειας, εντός της οποίας ακούν ή έχουν ασκήσει επαγγελματική δραστηριότητα, καθώς και τους φοιτητές των οποίων ο/η σύζυγος πληροί τις ίδιες αυτές προϋποθέσεις. Δεύτερον, το άρθρο 16, παράγραφος 2, του νόμου αυτού ορίζει ότι οι πρυτάνεις των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων μπορούν, από το ακαδημαϊκό έτος 1985/86 και εντεύθεν, να αρνούνται την εγγραφή των φοιτητών που δεν λαμβάνονται υπόψη για τη χρηματοδότηση των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων.

4 Το 1987 εκδόθηκε το βασιλικό διάταγμα 543, της 31ης Μαρτίου 1987 (*Moniteur belge* της 16ης Απριλίου 1987), το οποίο ορίζει ότι οι συνήθεις δαπάνες λειτουργίας των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων θα καλύπτονται επίσης από το Βελγικό Δημόσιο σε συνάρτηση με τον αριθμό των φοιτητών που έχουν την ιθαγένεια κράτους μέλους της Κοινότητας και εγγράφονται για ετήσιο κύκλο σπουδών στο Βέλγιο, υπό την προϋπόθεση ότι οι φοιτητές αυτοί αποδεικνύουν ότι τους έχει επιτραπεί η πραγματοποίηση των ίδιων σπουδών στη χώρα της οποίας έχουν την ιθαγένεια και ότι έχουν καταβάλει στη χώρα αυτή τα ανάλογα τέλη εγγραφής.

5 Όσον αφορά τις μη πανεπιστημιακές σπουδές, το άρθρο 59 του νόμου του 1985 προβλέπει ότι οι αλλοδαποί σπουδαστές των οποίων οι γονείς ή ο νόμιμος επίτροπος, που δεν έχει βελγική ιθαγένεια, δεν κατοικούν στο Βέλγιο υποχρεούνται να καταβάλλουν ειδικό τέλος εγγραφής. Το εκτελεστικό διάταγμα της 30ής Αυγούστου 1985 (*Moniteur belge* της 12ης Σεπτεμβρίου 1985) ορίζει πάντως ότι ορισμένες κατηγορίες αλλοδαπών σπουδαστών απαλλάσσονται από την υποχρέωση καταβολής του ειδικού τέλους εγγραφής.

6 Όσον αφορά την απόδοση των ειδικών ή προσθέτων τελών εγγραφής, το άρθρο 63 του νόμου του 1985 ορίζει ότι τα ειδικά ή πρόσθετα τέλη εγγραφής που έχουν καταβάλει οι σπουδαστές ή φοιτητές οι οποίοι έχουν την ιθαγένεια κράτους μέλους της Κοινότητας και παρακολούθησαν κύκλο μαθημάτων επαγγελματικής εκπαιδεύσεως θα αποδοθούν βάσει των δικαστικών αποφάσεων που θα εκδοθούν επί αγωγών που ασκήθηκαν ενώπιον των βελγικών δικαστηρίων πριν από τις 13 Φεβρουαρίου 1985. Το άρθρο 69 του νόμου του 1985 ορίζει ότι το άρθρο 16 ισχύει αναδρομικά από την 1η Οκτωβρίου 1983.

7 Η Επιτροπή, κρίνοντας ότι οι προαναφερθείσες διατάξεις του νόμου του 1985 αντιβαίνουν προς το κοινοτικό δίκαιο, ζήτησε από τις βελγικές αρχές, με έγ-

γραφο της 21ης Νοεμβρίου 1989, να της διαβιβάσουν, σύμφωνα με το άρθρο 169 της Συνθήκης, τις παρατηρήσεις τους εντός δύο μηνών. Στο έγγραφο αυτό της Επιτροπής δεν δόθηκε καμία απάντηση. Κατόπιν αυτού, η Επιτροπή απηύθυνε προς τις βελγικές αρχές στις 21 Μαρτίου 1991 αιτιολογημένη γνώμη, με την οποία κάλεσε το Βασίλειο του Βελγίου να θεσπίσει τα αναγκαία μέτρα για τη συμμόρφωσή του εντός δύο μηνών. Με έγγραφο της 19ης Οκτωβρίου 1992 οι βελγικές αρχές απάντησαν στην αιτιολογημένη γνώμη. Η Επιτροπή, θεωρώντας ότι η απάντηση αυτή δεν ήταν ικανοποιητική, άσκησε την παρούσα προσφυγή.

8 Πρέπει να τονιστεί ότι η Επιτροπή δήλωσε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι εμμένει επί των τριών από τις τέσσερις αιτιάσεις στις οποίες στήριξε την προσφυγή της, οι οποίες και μόνο πρέπει να εξεταστούν.

9 Η Βελγική Κυβέρνηση δεν αμφισβητεί την παράβαση που της καταλογίζεται με τις τρεις αυτές αιτιάσεις, αλλά πάντως επισημαίνει ότι επίκεινται ορισμένες τροποποιήσεις, οι οποίες θα καταστήσουν τη βελγική ρύθμιση σύμφωνη προς το κοινοτικό δίκαιο.

Επί της πρώτης αιτιάσεως

10 Κατά την Επιτροπή, το σύστημα των προσθέτων τελών εγγραφής που καθιερώθηκε με το άρθρο 16 του νόμου του 1985 δημιουργεί διακρίσεις λόγω ιθαγένειας, καθόσον οι φοιτητές που έχουν την ιθαγένεια κράτους μέλους και μεταβαίνουν στο Βέλγιο με μοναδικό σκοπό την πραγματοποίηση πανεπιστημιακών σπουδών εξακολουθούν να έχουν την υποχρέωση καταβολής των εν λόγω τελών, ενώ οι Βέλγοι φοιτητές δεν έχουν την υποχρέωση αυτή. Η Επιτροπή φρονεί ότι η τροποποίηση την οποία επέφερε το προαναφερθέν βασιλικό διάταγμα 543 του 1987, το οποίο προσθέτει στις κατηγορίες φοιτητών που απαλλάσσονται από την καταβολή των προσθέτων τελών εγγραφής τους κοινοτικούς υπηκόους που σπουδάζουν στο Βέλγιο, υπό την προϋπόθεση ότι αποδεικνύουν ότι τους έχει επιτραπεί η πραγματοποίηση ίδιων σπουδών στη χώρα της οποίας είναι υπήκοοι, δεν εξάλειψε την παράβαση, δεδομένου ότι είναι πολύ απίθανο ένας φοιτητής που έχει ήδη εγγραφεί σε πανεπιστήμιο της χώρας του να έλθει στο Βέλγιο για να πραγματοποιήσει τις ίδιες σπουδές.

11 Πρέπει να αναγνωριστεί ότι το σύστημα των προσθέτων τελών εγγραφής που καθιερώθηκε με το άρθρο 16 του νόμου του 1985 δημιουργεί διακρίσεις λόγω ιθαγένειας, σε έναν τομέα που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης, καθόσον στους φοιτητές που έχουν την ιθαγένεια άλλου κράτους μέλους, και όχι του Βελγίου, και μεταβαίνουν στο κράτος αυτό με μοναδικό σκοπό την πραγματοποίηση πανεπιστημιακών σπουδών επιβάλλεται η υποχρέωση καταβολής του προσθέτου τέλους εγγραφής ως προϋπόθεση πραγματοποιήσεως των σπουδών αυτών, ενώ οι Βέλγοι φοιτητές δεν έχουν καμία υποχρέωση καταβολής του (βλ. απόφαση της 2ας Φεβρουαρίου 1988, 24/86, Blaizot, Συλλογή 1988, σ. 398).

12 Η τροποποίηση που επήλθε με το άρθρο 1 του προαναφερθέντος βασιλικού διατάγματος 543, με το οποίο προστέθηκαν στις κατηγορίες των φοιτητών που απαλλάσσονται από την υποχρέωση καταβολής του προσθέτου τέλους εγγραφής οι κοινοτικοί υπήκοοι στους οποίους έχει ήδη επιτραπεί η πραγματοποίηση σπουδών στη χώρα της οποίας έχουν την ιθαγένεια, εφόσον έχουν καταβάλει τα τέλη εγγραφής για τις σπουδές αυτές, δεν εξάλειψε τη δυσμενή διάκριση.

Επί της δεύτερης αιτιάσεως

13 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το άρθρο 16 του νόμου 1985 δημιουργεί διακρίσεις λόγω ιθαγένειας, καθόσον επιτρέπει την άρνηση εγγραφής στα πανεπιστημιακά ιδρύματα των φοιτητών που έχουν την ιθαγένεια άλλου κράτους μέλους, ενώ δεν επιτρέπεται η προβολή τέτοιας αρνήσεως έναντι των Βέλγων φοιτητών. Επιπλέον, η Επιτροπή τονίζει ότι οι πρυτάνεις των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων μπορούν να αρνούνται την εγγραφή ενός κοινοτικού φοιτητή, ακόμη και αν ο φοιτητής αυτός προτίθεται να καταβάλει το πρόσθετο τέλος εγγραφής, εφόσον δεν εμπίπτει στην κατηγορία του 2 % των αλλοδαπών φοιτητών, βάσει του οποίου γεννάται το δικαίωμα χρηματοδοτήσεως των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων. Κατά την Επιτροπή, αυτό το όριο του 2 % αποτελεί οικονομικής φύσεως εμπόδιο στην πρόσβαση στην εκπαίδευση. Προς στήριξη της αιτιάσεως αυτής, η Επιτροπή τονίζει ότι το ζήτημα αυτό έχει ήδη επιλυθεί από το Δικαστήριο, όσον αφορά τη μη πανεπιστημιακή ανώτερη εκπαίδευση, και συγκεκριμένα με την απόφαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1988 στην υπόθεση 42/87, Επιτροπή κατά Βελγίου (Συλλογή 1988, σ. 5445). Το Δικαστήριο δέχθηκε ότι η επίμαχη νομοθεσία, καθόσον περιόριζε τη χρηματοδότηση των ιδρυμάτων ανώτερης επαγγελματικής εκπαιδεύσεως, είχε ως άμεσο αποτέλεσμα να αποκλείει στην πράξη τους φοιτητές -υπηκόους άλλων κρατών μελών από την εν λόγω εκπαίδευση, οσάκις καλυπτόταν το ανώτατο όριο του 2 %. Ο περιορισμός

αυτός, δεδομένου ότι δεν προβλεπόταν για τους Βέλγους σπουδαστές, συνιστούσε διάκριση λόγω ιθαγένειας απαγορευόμενη από το άρθρο 7 της Συνθήκης.

14 Διαπιστώνεται ότι η εξουσία που παρέχεται στους πρυτάνεις των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων να αρνούνται την εγγραφή των φοιτητών που έχουν την ιθαγένεια άλλου κράτους μέλους και δεν λαμβάνονται υπόψη για τη χρηματοδότηση των ιδρυμάτων αυτών συνιστά επίσης διάκριση λόγω ιθαγένειας, αφού δεν επιτρέπεται η προβολή τέτοιας αρνήσεως έναντι των Βέλγων φοιτητών (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου).

Επί της τρίτης αιτιάσεως

15 Η τρίτη αιτίαση επί της οποίας εμμένει η Επιτροπή αφορά τις διατάξεις του νόμου του 1985 που περιορίζουν τις δυνατότητες αναζητήσεως των αχρεωστήτως καταβληθέντων προσθέτων τελών εγγραφής.

16 Επ' αυτού η Επιτροπή τονίζει, πρώτον, ότι το άρθρο 63 του νόμου του 1985 προβλέπει ότι ο αλλοδαπός φοιτητής μπορεί να αναζητήσει τα καταβληθέντα πρόσθετα τέλη εγγραφής μόνον εφόσον άσκησε αγωγή πριν από τις 13 Φεβρουαρίου 1985, ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως στην υπόθεση 293/83, Gravier (Συλλογή 1985, σ. 593), με την οποία το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η επιβολή τελών, δικαιωμάτων εγγραφής ή διδάκτρων ως προϋποθέσεως για την πρόσβαση σε κύκλους μαθημάτων επαγγελματικής εκπαιδεύσεως στους σπουδαστές υπηκόους άλλων κρατών μελών συνιστά διάκριση λόγω ιθαγένειας, απαγορευόμενη από το άρθρο 7 της Συνθήκης, εφόσον η ίδια επιβάρυνση δεν επιβάλλεται και στους ημεδαπούς σπουδαστές. Όσον αφορά πάντως τις μη πανεπιστημιακές σπουδές, το Δικαστήριο αρνήθηκε να περιορίσει τα διαχρονικά αποτελέσματα της αποφάσεως Gravier (βλ. απόφαση της 2ας Φεβρουαρίου 1988, 309/85, Barra, Συλλογή 1988, σ. 355). Όσον αφορά τις πανεπιστημιακές σπουδές, η Επιτροπή τονίζει ότι το Δικαστήριο περιόρισε μεν τα διαχρονικά αποτελέσματα της προαναφερθείσας αποφάσεως Blaizot, με την οποία αποφάνθηκε ότι η απόφαση Gravier ισχύει και για τις πανεπιστημια-

κές αυτές σπουδές, αλλά παράλληλα τόνισε ότι ο περιορισμός αυτός δεν ίσχυε για τους φοιτητές που είχαν ασκήσει αγωγή πριν από την ημερομηνία αυτή. Η Επιτροπή φρονεί κατά συνέπεια ότι το άρθρο 63 στερεί από τους φοιτητές το δικαίωμα αναζητήσεως των προσθέτων τελών εγγραφής που κατέβαλαν αχρεωστήτως πριν από τις 2 Φεβρουαρίου 1988, ακόμη και αν για τα τέλη αυτά ασκήθηκε αγωγή κατά το διάστημα μεταξύ 13ης Φεβρουαρίου 1985 και 2ας Φεβρουαρίου 1988.

17 Η Επιτροπή ισχυρίζεται, δεύτερον, ότι το άρθρο 69 του νόμου του 1985, το οποίο ορίζει ότι το άρθρο 16 του ίδιου αυτού νόμου τίθεται σε εφαρμογή την 1η Οκτωβρίου 1983, έχει ως συνέπεια ότι η απαλλαγή από την υποχρέωση καταβολής των προσθέτων τελών εγγραφής που οφείλονται για τις πανεπιστημιακές σπουδές από τους φοιτητές στους οποίους αναφέρεται το εν λόγω άρθρο 16, παράγραφος 1, δηλαδή τους υπηκόους των κρατών μελών που είναι κανονικώς εγκατεστημένοι στο Βέλγιο και ασκούν ή έχουν ασκήσει ορισμένη δραστηριότητα εντός της χώρας αυτής, ισχύει μόνο για τον μετά την 1η Οκτωβρίου 1983 χρόνο, μολονότι το Δικαστήριο, με την απόφαση της 13ης Ιουλίου 1983 στην υπόθεση 152/82, Forcheri (Συλλογή 1983, σ. 2323), αποφάνθηκε ότι η επιβολή σ' αυτή την κατηγορία φοιτητών της υποχρεώσεως καταβολής τέλους εγγραφής, την οποία δεν υπείχαν οι Βέλγοι υπήκοοι, αντέβαινε προς το άρθρο 7 της Συνθήκης.

18 Διαπιστώνεται ότι τα άρθρα 63 και 69 του νόμου του 1985 συνιστούν διάκριση λόγω ιθαγένειας, επειδή περιορίζουν τις δυνατότητες των φοιτητών που έχουν την ιθαγένεια άλλης κοινοτικής χώρας να αναζητήσουν τα πρόσθετα τέλη εγγραφής που, από άποψη κοινοτικού δικαίου, κατέβαλαν αχρεωστήτως (βλ. προαναφερθείσες αποφάσεις Gravier, Barra, Blaizot και Forcheri).

19 Κατά συνέπεια, διαπιστώνεται ότι το Βασίλειο του Βελγίου παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 5 και 7 της Συνθήκης ΕΟΚ, επειδή, πρώτον, παρέλειψε, με τον νόμο περί εκπαιδεύσεως, της 21ης Ιουνίου 1985, να απαλλάξει από την καταβολή «πρόσθετων τελών εγγραφής για τους αλλοδαπούς σπουδαστές» (γνωστών ως «minerval étudiants-étrangers») τους υπηκόους άλλων κρατών μελών που μεταβαίνουν στο Βέλγιο με μοναδικό σκοπό την πραγματοποίηση σπουδών στα βελγικά πανεπιστημιακά ιδρύματα, δεύτερον, παρέσχε στους πρυτάνεις των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων το δικαίωμα να αρνούνται την εγγραφή των σπουδαστών αυτών και, τρίτον, επέβαλε ειδικούς περιορισμούς στη δυνατότητα αναζητήσεως των τελών που καταβλήθηκαν αχρεωστήτως από άποψη κοινοτικού δικαίου, καθόσον παρέσχε τη δυνατότητα αυτή μόνο στους κοινοτικούς υπηκόους που προσέφυγαν δικαστικώς πριν από τις 13 Φεβρουαρίου 1985 και έθεσε σε ισχύ τις εξαιρέσεις που προβλέπο-

νται για τους εργαζομένους και τους/τις συζύγους τους, υπηκόους άλλων κρατών μελών, την 1η Οκτωβρίου 1983, σύμφωνα με τα άρθρα 63 και 69 του προαναφερθέντος νόμου.

Επί των δικαστικών εξόδων

20 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα. Επειδή το Βασίλειο του Βελγίου ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

αποφασίζει:

1) Το Βασίλειο του Βελγίου παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 5 και 7 της Συνθήκης ΕΟΚ, επειδή, πρώτον, παρέλειψε, με τον νόμο περί εκπαιδεύσεως, της 21ης Ιουνίου 1985, να απαλλάξει από την καταβολή «πρόσθετων τελών εγγραφής για τους αλλοδαπούς σπουδαστές» (γνωστών ως «minerval étudiants-étrangers») τους υπηκόους άλλων κρατών μελών που μεταβαίνουν στο Βέλγιο με μοναδικό σκοπό την πραγματοποίηση σπουδών στα βελγικά πανεπιστημιακά ιδρύματα, δεύτερον, παρέσχε στους πρυτάνεις των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων το δικαίωμα να αρνούνται την εγγραφή των σπουδαστών αυτών και, τρίτον, επέβαλε ειδικούς περιορισμούς στη δυνατότητα αναζητήσεως των τελών που καταβλήθηκαν αχρεωστήτως από άποψη κοινοτικού δικαίου, καθόσον παρέσχε τη δυνατότητα αυτή μόνο στους κοινοτικούς υπηκόους που προσέφυγαν δικαστικώς πριν από τις 13 Φεβρουαρίου 1985 και έθεσε σε ισχύ τις εξαιρέσεις που προβλέπονται για τους εργαζομένους και τους/τις συζύγους τους, υπηκόους άλλων κρατών μελών, την 1η Οκτωβρίου 1983, σύμφωνα με τα άρθρα 63 και 69 του προαναφερθέντος νόμου.

2) Καταδικάζει το Βασίλειο του Βελγίου στα δικαστικά έξοδα.

Mancini Moitinho de Almeida Edward

Joliet Schockweiler Rodríguez Iglesias

Grévisse Zuleeg Murray

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 3 Μαΐου 1994.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Προεδρεύων

G. F. Mancini

Πρόεδρος του δεύτερου και του έκτου τμήματος